

SMJERNICE ZA IZRADU GODIŠNJIH PLANOVA I IZVJEŠTAJA O POSLOVANJU ZA KORISNIKE USLUGA

maj 2018. godine

Sadržaj

Uvod i svrha.....	3
1. Planiranje – zakonski okvir	5
2. Izvještavanje – zakonski okvir.....	7
3. Računovodstveni standardi - principi planiranja i izvještavanja.....	9
4. Struktura i sadržaj godišnjeg plana poslovanja (sa finansijskim izvještajem).....	10
5. Struktura i sadržaj godišnjeg izvještaja o radu (sa finansijskim izvještajem).....	13
6. Operativni timovi preduzeća	16
7. Način izrade godišnjih planova i izvještaja javnih preduzeća	16
8. Prezentovanje godišnjih planova i izvještaja	16
Literatura	17

Uvod i svrha

Javno preduzeće, kao pravno lice, obavlja djelatnosti od javnog društvenog interesa (energetika, komunikacije, komunalne djelatnosti, upravljanje javnim dobrima i druge djelatnosti od javnog društvenog interesa). Zakon o javnim preduzećima¹ (u oba entiteta i Brčko distriktu) uređuje ključna pitanja poslovanja i upravljanja javnim preduzećima, a za pitanja koja nisu uređena ovim zakonom primjenjuju se zakoni koji se odnose na privredna društva.

Pitanja funkcionisanja javnih preduzeća, posebno sa aspekta dostupnosti/transparentnosti informacija u vezi sa poslovanjem, finansiranjem, upravljanjem i drugim relevantnim podacima, u velikoj mjeri su ujednačeno regulisana propisima Republike Srpske, Federacije BiH i Brčko distrikta. Ujednačenost pravnog okvira Republike Srpske i Federacije, naročito u dijelu Uredbi o transparentnosti finansijskih odnosa, (u RS² između Republike Srpske, jedinica lokalne samouprave i javnih preduzeća, a u FBiH³ između jedinica lokalne samouprave, kantona i FBiH sa javnim preduzećima,) se zasniva na činjenici da su propisi koji regulišu transparentnost finansijskih odnosa svih nivoa vlasti u Republici Srpskoj i Federaciji BiH sa javnim preduzećima, rezultat usklađivanja propisa sa „Direktivom Komisije 2006/111/EZ“⁴ o transparentnosti odnosa između članica i javnih preduzeća, kao i o finansijskoj transparentnosti unutar određenih preduzeća.

U praksi, javna preduzeća nisu u dovoljnoj mjeri otvorena u vezi sa upravljanjem i vlasničkom strukturom. Transparentnost u objavljivanju poslovnih rezultata je ograničena, posebno po pitanju poslovnih indikatora, planova i rezultata.⁵ Poslovni rezultati se obično razmatraju na sastancima skupština i nadzornih odbora, samo sa ograničenim učešćem javnosti i građana.

Istraživanja su pokazala da veliki broj javnih preduzeća u Bosni i Hercegovini nema vlastitu veb-stranicu, te da veći dio preduzeća koji ima veb-stranicu vrlo selektivno objavljuje informacije o poslovanju. Dio preduzeća (naročito akcionarska društva koja imaju obavezu objave podataka na berzi) izrađuju planove poslovanja i izvještaje o radu, koji nisu lako razumljivi većini korisnika njihovih usluga.

---

1 „„Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 75/04; 78/11; „Službene novine FBiH“ broj 8/05, 81/08, 22/09; „Službeni glasnik Brčko distrikta BiH“ broj 15/06; 5/07; 1/08; 19/07; 24/08;17/16.

2 „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 114/11.

3 „Službene novine FBiH“ broj 41/13

4 „Službeni list EU“ 008, sv.2-kodifikovana verzija -16.11.2006

5 Komparativna studija:Transparentnost i odgovornost javnih preduzeća napodručju EU i Zapadnog Balkana-Dragan-ić, Ibranović, Dukić i Bogunović, 2017, str. 108.

Svrha izrade smjernica je da daju preporuke za jasnu, jednostavnu i transparentnu strukturu i sadržaj godišnjih planova i izvještaja koji će se objavljivati za korisnike usluga.

Javno objavljeni planovi i izvještaji treba da poboljšaju transparentnost, obezbjeđujući zainteresovanim stranama mogućnost da lakše prate rad javnih preduzeća. Omogućena dostupnost godišnjih planova i izvještaja javnih preduzeća na njihovim veb-stranicama, povećava njihovu odgovornost za poslovanje, posebno kada se ima u vidu djelatnost koju obavljaju.

1. Planiranje – zakonski okvir

Zakon o javnim preduzećima Republike Srpske (član 21.) određuje da uprava preduzeća izrađuje i nadgleda realizaciju trogodišnjeg plana u skladu sa međunarodnim računovodstvenim standardima, propisima o računovodstvenim standardima i propisima o računovodstvenim i revizijskim standardima Republike Srpske⁶. Usvojeni plan poslovanja preduzeća, direktor odjeljenja za internu reviziju dostavlja glavnom revizoru javnog sektora Republike Srpske, a direktor preduzeća dostavlja isti nadležnom Ministarstvu. Prema članu 23. uprava na godišnjem nivou razmatra plan poslovanja te u slučaju potrebe, a u skladu sa ciljevima istog, revidira i usaglašava plan poslovanja radi njegovog prilagođavanja kretanjima na tržištu.

Član 22. Zakona o javnim preduzećima FBiH glasi: „Koristeći se važećim računovodstvenim standardima u Bosni i Hercegovini kojima se uređuju ova pitanja, uprava javnog poduzeća izradit će i nadgledati realizaciju trogodišnjeg plana poslovanja za javno poduzeće. Nakon što javno poduzeće usvoji plan poslovanja direktor odjela za internu reviziju plan će dostaviti glavnom revizoru, dok će direktor javnog poduzeća plan predložiti ministarstvu nadležnom za javno poduzeće, odnosno nadležnom općinskom organu uprave.“

Federacija Bosne i Hercegovine gotovo na identičan način ima regulisan proces planiranja u javnom preduzeću (član 24. Zakona o javnim poduzećima FBiH), s tim što planove poslovanja dostavljaju osim nadležnom Ministarstvu i glavnom revizoru (kao u RS) i nadležnom opštinskom organu.

Plan poslovanja, koji na prijedlog uprave, usvaja skupština, obavezno sadrži (član 22. Zakon o javnim preduzećima RS):

- **plan prihoda i rashoda;**
- **kapitalne izdatke predložene za period koji plan obuhvata;**
- **izvore finansiranja za planirane kapitalne izdatke, te druge poslovne ciljeve;**
- **sve zajmove čije uzimanje je planirano u periodu koji plan poslovanja obuhvata;**
- **garancije čije je davanje predloženo za osiguranje tih kredita;**
- **prijedloge za osnivanje ili kupovinu novih preduzeća ili poslova (bilo u cijelini ili djelimično) ili prodaju bilo kojeg od zavisnih društava (to jest supsidijara) preduzeća, te kadrovsku popunu, kao i prateće rashode za isto;**
- **prijedloge za prodaju nepokretne imovine;**
- **prijedloge za korišćenje viška prihoda za period koji obuhvata plan poslovanja;**
- **predviđene finansijske izvještaje, funkcionalni i glavni budžet sa polugodišnjim**
- **analizama i budžet obrtnog kapitala, koji moraju odražavati planirane**
- **aktivnosti preduzeća i sa tim aktivnostima povezane prihode i troškove.**

⁶ Zakon o računovodstvu i reviziji Republike Srpske „Službeni glasnik RS“ broj 94/15 u čl.2-t.6.i 15. upućuje na propise iz oblasti i računovodstva i revizije/standarde koji se primjenjuju u RS.

Sadržaj plana poslovanja, prema članu 23. Zakon o javnim preduzećima FBiH se u odnosu na čl. 22. RS razlikuje u tome da da u odnosu na tačke iz člana 22. ZJP RS, u Zakonu o javnim preduzećima FBiH iza tačke đ), navedene su tačke koje glase:

- g) prijedloge za korištenje i raspodijelu dobiti za period koji obuhvata plan poslovanja;
- h) plan prihoda i rashoda mora odražavati planirane aktivnosti javnog preduzeća.⁷

Navedeno znači da tačke e),ž) i z) iz ZJP RS, ne postoje u FBiH zakonu.

„Zakon o javnim preduzećima“ Brčko distrikta definiše da se godišnji plan poslovanja, u skladu sa članom 29, obavezno dostavlja osnivaču na saglasnost.⁸ Plan obuhvata: planirane iznose prihoda i rashoda javnog preduzeća po namjeni, broj zaposlenih i iznos novčanih sredstava za plate zaposlenih, iznos sredstava za potrebe javnog preduzeća, kapitalne izdatke i izvore finansiranja, te podatke o planiranim zajmovima i kreditima i davanju garancija.

---

⁷ Stav pod h) zamjenio je stavku u Zakonu FBiH „predviđene finansijske izvještaje, funkcionalni i glavni budžet sa polugodišnjim analizama i budžet obrtnog kapitala. Navedeni budžeti moraju odražavati planirane aktivnosti javnog poduzeća i sa tim aktivnostima povezane prihode i troškove.

⁸ Komparativna studija:Transparentnost i odgovornost javnih preduzeća napodručju EU i Zapadnog Balkana-Draganić, Ibranović, Dukić i Bogunović, 2017. str. 118.

2. Izvještavanje – zakonski okvir

Za izradu vjerodostojnih računovodstvenih evidencija i finansijskih izvještaja sačinjenih u skladu sa važećim zakonima o računovodstvu i reviziji iz kojih je vidljiv finansijski položaj javnog preduzeća, a koji se daju na uvid svim licima koja imaju legitiman interes u poslovanju preduzeća, zadužen je nadzorni odbor u skladu sa članom 24. Zakona o javnim preduzećima Republike Srpske, a u FBiH sa članom 25. Zakona o javnim poduzećima Federacije BiH.

Zakon o javnim preduzećima u RS, u članu 2.st.3. obavezuje javna preduzeća „da informacije o svojoj finansijskoj i organizacionoj strukturi učine dostupnim javnosti, posredstvom internet stranice preduzeća ili na drugi adekvatan način“. Istu obavezu propisuje i FBiH Zakona o javnim poduzećima, s tim što u FBiH nema alternative „ili na drugi adekvatan način“.

U članu 2a. Zakona o javnim preduzećima RS definisani su principi obavljanja djelatnosti od javnog društvenog interesa, među kojima su princip transparentnosti i princip osiguranja transparentnosti finansijskih odnosa između Republike Srpske, odnosno jedinica lokalne samouprave i javnih preduzeća. Zakon o javnim preduzećima FBiH u članu 2a. između ostalih, navodi principe slobodnog pristupa informacijama i slobodnog pristupa informacijama o finansijskim odnosima općina, kantona i Federacije Bosne i Hercegovine sa javnim preduzećima.

Principi značajni za osiguranje transparentnosti finansijskih odnosa između Republike Srpske, odnosno jedinica lokalne samouprave i javnih preduzeća, kao i principi značajni za osiguranje transparentnosti finansijskih odnosa između jedinica lokalne samouprave, kantona i Federacije BiH sa javnim preduzećima, pravo pristupa informacijama vezanim za finansijsku i organizacionu strukturu javnih preduzeća, obaveza vođenja knjigovodstvene i druge evidencije, obaveza objavljivanja određenih podataka, kao i obaveza vođenja evidencije putem javnog registra podataka, regulisani su Uredbama o transparentnosti finansijskih odnosa, pomenutim u uvodnom dijelu.

Uredbe su takođe definisale koja preduzeća nemaju obavezu objavljivanja propisanih informacija:

- ***Javna preduzeća koja posluju u proizvodnom sektoru, čiji ukupan prihod u posljednjoj poslovnoj godini nije prešao iznos od 250 miliona evra (protivvrijednost u KM)***
- ***ostala javna preduzeća čiji je ukupan godišnji prihod u dvije poslovne godine, koje prethode godini u kojoj su odobrena javna sredstva, manji od 40 miliona evra (protivvrijednost u KM)***

Zakon o računovodstvu i reviziji Republike Srpske, u članu 24. stav 1. definiše sljedeće:

- **Pravna lica su obavezna da pripremaju godišnje izvještaje o poslovanju koji daju objektivan prikaz poslovanja pravnog lica i njegov položaj, uključujući i opis glavnih rizika i neizvjesnosti sa kojima se suočava i mjera preduzetih na zaštiti životne sredine**

Aktuelni Zakon o računovodstvu i reviziji FBiH u čl. 35. i 36. definiše obavezu izrade i sadržaj godišnjeg finansijskog izvještaja (bilans stanja i bilans uspjeha, bilješke uz izvještaj i dr).⁹

---

⁹ Nacrt novog Zakona o računovodstvu i reviziji Federacije BiH (od juna u proceduri) u članu 38 definiše obavezu izrade godišnjeg finansijskog izvještaja, obavezne elemente i obavezu objavljivanja zajedno sa revizorskim izvještajima, gotovo identično, kao Zakon u RS.

3. Računovodstveni standardi - principi planiranja i izvještavanja

Standardima korporativnog upravljanja detaljnije se utvrđuju mehanizmi funkcionisanja i zaštite interesa u međusobnim odnosima različitih nosilaca interesa u akcionarskom društvu. Zajedničko iskustvo zemalja koje su započele sa reformom korporativnog upravljanja u državnim preduzećima je važan, ali takođe i kompleksan poduhvat¹⁰. Glavni izazov je pronaći ravnotežu između nadležnosti države za aktivno vršenje njenih vlasničkih funkcija, kao što je kandidovanje i izbor odbora (organa upravljanja), istovremeno se suzdržavajući od nametanja pretjeranog i neprimjerenog političkog uplitanja u upravljanje kompanijom i njen rad.

Standardi korporativnog upravljanja utvrđeni su na bazi šest principa korporativnog upravljanja, usvojenih od strane OECD, među kojima je i objavljivanje i javnost informacija. Namijenjeni su prevashodno akcionarskim društvima čijim akcijama se trguje na berzi ili drugom uređenom javnom tržištu.

Računovodstveni standardi koji se primjenjuju na cijeloj teritoriji BiH i koji vrijede i za javna preduzeća su Međunarodni računovodstveni standardi (*International Accounting Standards - IAS*), odnosno Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja (*International Financial Reporting Standards - IFRS*), prateća uputstva, objašnjenja i smjernice koje donosi Odbor za međunarodne računovodstvene standarde (*International Accounting Standards Board - IASB*).

Takođe, za neprofitni javni sektor i fondove primjenjuju se Međunarodni računovodstveni standardi za javni sektor (*International Public Sector Accounting Standards - IPSAS*). Entiteti javnog i privatnog sektora prema zahtjevima Međunarodnih računovodstvenih standarda i Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja su dužni da objavljuju kako finansijske tako i nefinansijske podatke i informacije koje moraju biti tačne, razumljive i pouzdane za korisnike istih. Sadržaj, forma i način objavljivanja finansijskih i nefinansijskih informacija propisan je podzakonskim aktima i pojedinačnim aktima entiteta odnosno javnog preduzeća.

---

¹⁰ Komparativna studija: Transparentnost i odgovornost javnih preduzeća napodručju EU i Zapadnog Balkana-Dragan-ić, Ibranović, Dukić i Bogunović, 2017. str. 82.

4. Struktura i sadržaj godišnjeg plana poslovanja (sa finansijskim planom)

Trogodišnji plan poslovanja¹¹, kako je napomenuto u segmetu Planiranje - zakonski okvir, predstavlja osnov poslovnih aktivnosti javnog preduzeća za period za koji je donesen. Uprava preduzeća na godišnjem osnovu razmatra plan poslovanja, te u slučaju potrebe, a u skladu sa njegovim ciljevima, revidira ga i usaglašava radi njegovog prilagođavanja promjenama koje su se desile.

Iako postoji određena nepreciznost u vezi sa razmatranjem i usvajanjem godišnjih planova poslovanja (čl. 23. RS Zakona i čl. 24. FBiH Zakona), evidentno je da, obzirom na postojanje obaveze izrade godišnjih izvještaja o (finansijskom) poslovanju, sva javna preduzeća bez izuzetka uredno donose godišnji plan poslovanja, dok je upitno postupanje po obavezama u vezi sa donošenjem trogodišnjeg plana poslovanja i dostavljanja istog nadležnim organima.

S tim u vezi, prijedlog strukture godišnjeg plana poslovanja urađen je na osnovu odredaba Zakona o javnim preduzećima u RS i FBiH, drugih relevantnih propisa, kao i prakse koja postoji, uz dodatne informacije koje smo dobili na radionicama sa javnim preduzećima.

Struktura godišnjeg plana poslovanja trebala bi da obuhvati:

1. Osnovne podatke o društvu (naziv, sjedište, djelatnost, aktuelna vlasnička struktura);

2. Upravljačku i organizacionu strukturu (sa imenima osoba u organima upravljanja i posebnim internim organima)

- Ukoliko je broj članova u određenom organu upravljanja veliki (npr. Skupština JP), može da se napiše broj članova i predsjedavajući. U upravi pored direktora mogu da se napišu imena izvršnih direktora, kao i rukovodilaca službi i/ili sektora.
- Podatke treba navesti za interne organe: odbor za reviziju i odjeljenje interne revizije/ internog revizora.

Organizacionu strukturu treba predstaviti putem grafikona (šematski prikaz).

(Upravljačka i organizaciona struktura može se izdvojiti i kao poseban link na veb stranici).

3. Djelokrug rada sektora/službi; (osnovno)

¹¹ Kako je definisan Zakonima o javnim preduzećima u oba entiteta (podaci u fusnoti na str.1)

4. Ljudski resursi i Plan zapošljavanja

- uključuje postojeće stanje ukupnog broja zaposlenih ukupno i po službama i/ili sektorima i kvalifikacionu strukturu (tabelarni prikaz);
- plan zapošljavanja i plan obuke zaposlenih

5. Kapitalni izdaci

- raspoloživi tehnički kapaciteti (osnovni podaci)
- planirane investicije po djelatnostima i lokalitetima područja djelovanja preduzeća

6. Pregled korisnika usluga, plan povećanja broja korisnika; (broj korisnika - fizička i pravna lica, lokacije)

7. Plan prihoda (tabelarni prikaz);

(osnovni pokazatelji sa kratkim obrazloženjem ukoliko je došlo do bitnih promjena, ukoliko je moguće prikazati po djelatnostima i korisnicima)

8. Planirani primici po osnovu kreditnih zaduženja, grantovi (obrazloženja), izvore finansiranja za planirane kapitalne izdatke, te druge poslovne ciljeve; sve zajmove čije uzimanje je planirano u periodu koji plan poslovanja obuhvata; garancije čije je davanje predloženo za osiguranje tih kredita; pomoć u obliku: subvencije, donacije i dr);

9. Plan rashoda (tabelarni prikaz);

(tabelarni prikaz, osnovni pokazatelji sa kratkim obrazloženjem ukoliko je došlo do bitnih promjena, ukoliko je moguće prikazati po djelatnostima)

10. Ostali planovi /prijedlozi

- a. Prijedlog za korišćenje viška prihod za period koji obuhvata plan poslovanja
- b. Prijedlog za osnivanje ili kupovinu novih preduzeća ili poslova
- c. Prijedlog za prodaju nepokretne imovine

11. Informacije o mogućim rizicima poslovanja

12. Predviđene finansijske izvještaje, funkcionalni i glavni budžet sa polugodišnjim, analizama i budžet obrtnog kapitala, koji moraju odražavati planirane aktivnosti preduzeća i sa tim aktivnostima povezane prihode i troškove (tamo gdje je primjenjivo)

Ukoliko su prilikom izrade plana poznate pojedine informacije koje prema Uredbama o transparentnosti finansijskih odnosa ...(RS i/ili FBiH) čine suštinu transparentnosti, te informacije treba uključiti u plan.

To se odnosi na informacije o:

- Javnim sredstvima koja su JP dodijeljena direktno od entiteta (RS/FBiH) i/ili kantona u FBiH, ili JLS, ili su dodijeljena kao pomoć, ili kao oprost obaveza po osnovu javnih prihoda, socijalnih davanja i dr
- Javnim sredstvima koja su JP dodijeljena posredstvom drugih finansijskih institucija
- Ostvarenoj ekonomičnosti, efikasnosti i efektivnosti pri korišćenju dodijeljenih javnih sredstava

Transparentnost u smislu Uredbi naročito se odnosi na:

- Pokriće gubitaka iz redovnog poslovanja
- Povećanje osnovnog kapitala
- Odobrenu pomoć (subvencije, donacije, grantovi i dr)
- Kredite odobrene pod povlašćenim uslovima
- Odricanje od prava na dividendu (učešće u dobitku)
- Odricanje od prava na naplatu neizmirenih dugovanja koje omogućava finansijsku prednost
- Odricanje od uobičajene naknade za korišćenje dodijeljenih javnih sredstava
- Refundaciju (nadoknadu) finansijskih opterećenja koja su JP određena od strane JLS, (kantona u FbiH) ili entiteta (RS /FBiH)

Takođe, gdje je to svrsishodno, podaci u planovima bi trebalo da se iskažu u tabelama, grafikonima i sl. kako bi bili pregledni i razumljivi korisnicima. Moguća je primjena karti radi lociranja neke planirane aktivnosti (npr. putevi, komunalna infrastruktura).

5. Struktura i sadržaj godišnjeg izvještaja o radu (sa finansijskim izvještajem)

Struktura godišnjeg izvještaja o poslovanju treba da obuhvati:

1. Osnovne podatke o društvu (naziv, sjedište, djelatnost, aktuelna vlasnička struktura);

2. Upravljačku i organizacionu strukturu

- sa imenima osoba u organima upravljanja i posebnim internim organima (Ukoliko je broj članova u određenom organu upravljanja veliki (npr. Skupština JP), može da se napiše broj članova i predsjedavajući. U upravi pored direktora mogu da se napišu imena izvršnih direktora, kao i rukovodilaca službi i/ili sektora)
- Podatke treba navesti za interne organe: odbor za reviziju i odjeljenje interne revizije/ internog revizora.
Organizacionu strukturu treba predstaviti putem grafikona (šematski prikaz).
(Upravljačka i organizaciona struktura može se izdvojiti i kao poseban link na veb stranici).

3. Djelokrug rada sektora/službi; (osnovno)

4. Ljudski resursi i Plan zapošljavanja

- uključuje postojeće stanje ukupnog broja zaposlenih ukupno i po službama i/ili sektorima i kvalifikacionu strukturu (tabelarni prikaz)
- Realizacija Plana zapošljavanja i plana obuka

5. Izvještaj o kapitalnim izdacima:

- podaci o tehničkim kapacitetima
- realizovane investicije po djelatnostima i lokalitetima na području djelovanja javnog preduzeća (npr. proizvodnja i distribucija vode za piće, odvođenje otpadnih voda, prikupljanje, odvoz i deponovanje komunalnog otpada, javna higijena grada, parking, ...)

6. Izvještaj o broju korisnika usluga (broj korisnika - fizička i pravna lica, lokacije, ukoliko je relevantno, obrazložiti realizovani plan, povećanja broja korisnika grafički prikazati)

7. Izvještaj o ostvarenim prihodima, korištenim finansijskim instrumentima, ako je značajno za procjenu finansijskog položaja;

8. Ostvareni primici (po osnovu kreditnih zaduženja, garancija, subvencija...)

9. Ostvareni rashodi (osnovni pokazatelji po vrstama troškova, objašnjenja za stavke kod kojih je došlo do značajnijih odstupanja), ako je moguće prikazati po korisnicima i djelatnostima

10. Podatke o izdacima po osnovu otplate kredita (obrazloženja);

11. Informacija o osnivanju ili kupovinu novih preduzeća ili poslova i o prodaji nepokretne imovina

12. Izvještaj o poslovnom rezultatu sa prijedlogom korištenja viška prihoda ili prijedlogom sanacije gubitaka, ako je utvrđen,

13. Podatke o ostvarenoj efikasnosti, ekonomičnosti i efektivnosti pri korištenju dodijeljenih javnih sredstava;

14. Odluke o usvajanju izvještaja i izvještaj eksternog revizora;

15. Informacije o rizicima u toku poslovanja.

Izrada finansijskih izvještaja mora biti u skladu sa relevantnim Međunarodnim računovodstvenim standardima i reviziji, pravilnicima i drugim zakonskim i podzakonskim aktima koji regulišu ovu oblast. Svako preduzeće, u zavisnosti od svoje djelatnosti može predstaviti i dodatne podatke koje smatra relevantnim.

Poseban aspekt predstavlja izloženost poslovanje preduzeća raznim finansijskim rizicima: tržišnom, deviznom, kreditnom i riziku likvidnosti. Preduzeće treba da informiše korisnike ukoliko ima spoznaja da takvi rizici postoje.

Takođe, gdje je to svrsishodno, podaci u planovima i izvještajima bi trebalo da se iskažu u tabelama, grafikonima i sl. kako bi bili pregledni i razumljivi korisnicima.

Informacije o transparentnosti finansijskih odnosa iz Uredbi obavezno se objavljuju u Notama uz FI na internet stranici JP ili na drugi odgovarajući način". (čl. 6. Uredbi oba entiteta)

Svi oni podaci koji su kod segmenta Struktura i sadržaj godišnjeg plana (sa finansijskim planom) poslovanja, navedeni kao obavezni/poželjni za objavljivanje (uključujući podatke o organizacionoj i finansijskoj strukturi iz čl. 2 ZJP oba entitetska Zakona o javnim preduzećima), odnose se i na pitanja izvještavanja (dodijeljena javna sredstva sa bilo kojeg nivoa vlasti.., sredstva dodijeljena posredstvom drugih finansijskih institucija, ostvarena efikasnost, ekonomičnost i efektivnost pri korištenju dodijeljenih sredstava), u svemu kako je pomenuto uz prijedlog strukture plana poslovanja.

Treba imati u vidu:

- Uredbe o transparentnosti finansijskih odnosa u oba entiteta (a u RS i Zakon o računovodstvu i reviziji RS) pretpostavljaju uspostavljene registre javnih preduzeća: kod APIF-a za RS, au FBiH kod FIA-e, koji bi trebali sadržavati veliki dio podataka, koji čine suštinu transparentnosti rada javnih preduzeća (naročito u vezi sa finansijskim izvještajem o poslovanju).
- Entitetske uredbe su utvrdile za javna preduzeća izuzetke od obaveze objavljivanja informacija, primjenom identičnog cenzusa iz Direktive EU, koji su neprimereni uslovima poslovanja u BiH.
- Zakon o privrednim društvima RS¹² u članu 282. (privredna društava organizovana kao AD) navodi da izvještaj obavezno mora prikazati:

<ul style="list-style-type: none">
• Sve važnije poslovne događaje,
<ul style="list-style-type: none">
• Očekivani razvoj (akcionarskog) društva (preduzeća) i aktivnosti društva na razvoju u budućnosti,
<ul style="list-style-type: none">
• rezultat poslovanja preduzeća i finansijsko stanje u kome se ono nalazi, sa opisom glavnih rizika kojima je preduzeće/društvo izloženo.
<ul style="list-style-type: none">
• analizu rezultata poslovanja i finansijskog položaja društva (po potrebi i dr. pokazatelje u vezi sa pojedinačnim poslovima... uključujući obrazloženja iznosa navedenih u godišnjem FI, o zaštiti okoline i o radnicima...),
<ul style="list-style-type: none">
• sve važnije poslovne događaje nakon isteka poslovne godine za koju se izvještava,
<ul style="list-style-type: none">
• podatke o sticanju sopstvenih akcija društva,
<ul style="list-style-type: none">
• podatke o postojanju poslovnih jedinica društva i
<ul style="list-style-type: none">
• podatke o korišćenju finansijskih instrumenata, te
<ul style="list-style-type: none">
• podatke bitne za procjenu stanja imovine društva(preduzeća), njegovih obaveza, finansijskog položaja, dobiti i gubitka, način upravljanja finansijskim rizicima i politikama, uključujući i politiku preduzimanja mjera zaštite od gubitka.

Zakon o privrednim društvima FBiH¹³, ne bavi se sadržajem Izvještaja o poslovanju, samo definiše obavezu usvajanja godišnjeg izvještaja o poslovanju društva koji uključuje finansijski izvještaj, izvještaj revizora, nadzornog odbora i odbora za reviziju.

12 "Sl. glasnik RS", br. 127 /08, 58/09, 100/11, 67/13)

13 Službene novine FBiH br. 81/15

6. Operativni timovi preduzeća

Izradu godišnjeg plana i izvještaja o poslovanju javnih preduzeća za korisnike, koji će se objavljivati na veb stranici, izrađuju operativni timovi preduzeća. Operativni timovi javnih preduzeća trebali bi biti sastavljeni od predstavnika tehničkog, finansijsko-računovodstvenog i pravnog sektora preduzeća.

7. Način izrade godišnjih planova i izvještaja javnih preduzeća

Sa deset partnerskih javnih preduzeća, odnosno sa njihovim operativnim timovima, projektni tim "Ede" je radio na dvije radionice: na jednoj je definisana struktura godišnjeg plana poslovanja, na drugoj struktura godišnjih izvještaja o poslovanju. Na prvoj radionici je definisana struktura plana, a na drugoj struktura izvještaja. Na trećoj radionici radilo se o usaglašavanju načina i rokova objave navedenih dokumenata

Zajednički sastanak svih operativnih timova doveo je do konačnog teksta ovih Smjernica i finalizacije modela godišnjeg plana poslovanja i godišnjeg izvještaja o poslovanju.

8. Prezentovanje godišnjih planova i izvještaja

Godišnje planove poslovanja i izvještaje o poslovanju, pripremljene i tehnički obrađene, javna preduzeća će objavljivati, u najvećoj mogućoj mjeri u skladu sa ovim Smjernicama (finalnim tekstem) i eventualnim unaprijeđenjima legislative.

Modeli plana poslovanja i izvještaj o poslovanju, sačinjeni na osnovu elemenata iz ovih Smjernica, sastavni su dio Smjernica.

Literatura:

1. Draganić, A., Ibranović, L., Dukić, S. i Bogunović, S. (2017). *Transparentnost i odgovornost javnih preduzeća na području EU i Zapadnog Balkana*. Banja Luka: Agencija za razvoj preduzeća Eda. Preuzeto sa: <https://goo.gl/ZuD6SS>
2. Službeni glasnik Republike Srpske. (2011a). *Zakon o javnim preduzećima, br. 78/11*. Banja Luka: JP Službeni glasnik Republike Srpske.
3. Službeni glasnik Republike Srpske. (2011b). *Uredba o transparentnosti finansijskih odnosa između Republike Srpske, odnosno jedinica lokalne samouprave i javnih preduzeća, br. 114/11*. Banja Luka: JP Službeni glasnik Republike Srpske
4. Službeni glasnik Republike Srpske. (2004). *Zakon o javnim preduzećima, br. 75/04*. Banja Luka: JP Službeni glasnik Republike Srpske.
1. Službeni list Evropske unije. (2006). *Direktiva Komisije 2006/111/EZ od 16. studenoga 2006*. Preuzeto sa: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/273d986e-61f5-4a0c-946b-47d829e94fac/language-hr>
2. Službene novine Federacije BiH. (2013). *Uredba o transparentnosti finansijskih odnosa jedinica lokalne samouprave, kantona i Federacije Bosne i Hercegovine sa javnim preduzećima, br. 41/13*. Sarajevo: JP NIO Službeni list BiH
3. Službene novine Federacije BiH. (2012). *Zakon o dopunama Zakona o javnim poduzećima u Federaciji BiH, br. 109/12*. Sarajevo: JP NIO Službeni list BiH.